

ZATWIERDZAM:

Adam Nowak

/podpisano elektronicznie/

Zastępca Przewodniczącego Komitetu Monitorującego
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

**Protokół z XIX posiedzenia Komitetu Monitorującego
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020
w dniu 4 grudnia 2025 r.**

W dniu 4 grudnia 2025 r. w Warszawie odbyło się XIX posiedzenie Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (KM PROW 2014–2020), któremu przewodniczył Pan Adam Nowak, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Zastępca Przewodniczącego KM PROW 2014–2020.

I. Otwarcie posiedzenia.

Zastępca Przewodniczącego Komitetu Monitorującego PROW, Podsekretarz Stanu w MRiRW **Pan Adam Nowak**, powitał zgromadzonych, otwierając posiedzenie zwołane w imieniu Przewodniczącego Komitetu – Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Pana Stefana Krajewskiego. Szczególne słowa powitania skierował do wszystkich członków Komitetu, ich zastępców z prawem głosu, obserwatorów w tym przedstawicieli Komisji Europejskiej: Pana Mariusza Łęgowskiego, Panią Małgorzatę Nikiel-Lambert i Pana Mariusza Safina.

Poinformował, że obrady odbywają się za pośrednictwem aplikacji MS Teams, a spotkanie jest nagrywane w celu sporządzenia protokołu. Przypomniął o zasadach zabierania głosu oraz wskazał, że administratorem danych osobowych uczestników jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z siedzibą Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa. Informacje dotyczące przetwarzania danych są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa.

Pan Wiceminister Adam Nowak zaznaczył, że dokumenty związane z posiedzeniem zostały przekazane uczestnikom odpowiednio 13 listopada oraz 2 grudnia 2025 r. Poinformował również, że przewidziano punkt dotyczący spraw różnych, do którego można zgłaszać propozycje tematów.

W części wprowadzającej Pan Wiceminister Adam Nowak podkreślił, że PROW 2014-2020 znajduje się w końcowej fazie realizacji. Zaznaczył, że trwają intensywne działania mające zapewnić pełne wykorzystanie i rozliczenie środków do końca grudnia.

Zapowiedział prezentacje dotyczące aktualnego stanu wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), które mają przedstawić odpowiednio: Pan Grzegorz Wirtek – zastępca dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej w MRiRW oraz Pani Aneta

Sadowska – główny specjalista w Departamencie Pomocy Technicznej i Instrumentów Finansowych w MRiRW.

Poprosił również o uwzględnienie w prezentacjach informacji dotyczących zwiększenia budżetu Funduszu Gwarancji Rolnej w zakresie dopłat do odsetek kredytów, wskazując na rosnące zainteresowanie tym rozwiązaniem wśród rolników.

Po przedstawieniu informacji organizacyjnych Pan Wiceminister Adam Nowak zapytał uczestników o uwagi do porządku obrad. Nie zgłoszono żadnych zastrzeżeń ani propozycji zmian. Wobec braku uwag Komitet jednogłośnie przyjął porządek obrad.

Następnie głos zabrał **Pan Paweł Ściański** – Dyrektor Departament Wspólnej Polityki Rolnej, który podkreślił, że posiedzenie ma charakter informacyjny w związku z czym nie będzie weryfikowane kworum, ani nie będą podejmowane formalne decyzje. Zaznaczył również, że cieszy go duże zainteresowanie posiedzeniem, co potwierdza liczba zarejestrowanych uczestników.

Pan Wiceminister Adam Nowak podziękował uczestnikom za obecność i poinformował o przejściu do kolejnego punktu posiedzenia, dotyczącego informacji o aktualnym stanie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zaprosił do zabrania głosu dyrektora Grzegorza Wirtka, odpowiedzialnego za przedstawienie tej części obrad, a także poinformował, że z uwagi na obowiązki służbowe, przewodniczenie posiedzeniu, przekaze sekretarzowi Komitetu – dyrektorowi Pawłowi Ściańskiemu. Wyraził nadzieję, że po wypełnieniu innych obowiązków będzie mógł ponownie dołączyć do obrad.

II. Przedstawienie informacji na temat aktualnego stanu wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Pan Grzegorz Wirtek, zastępca dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej w MRiRW, przedstawił informacje nt. stanu wdrażania PROW 2014–2020, wg danych monitoringowych ze stanem na dzień 23 listopada 2025 r.

Podkreślił, że jest to najdłużej trwający program rolny współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, realizowany przez 11 lat. Program został zatwierdzony przez Komisję Europejską w grudniu 2014 r., a jego pierwotny budżet wynoszący 13,6 mld euro – po wprowadzeniu okresu przejściowego i dołączeniu środków z Europejskiego Instrumentu Odbudowy – wzrósł do 18,2 mld euro, z czego 11,9 mld euro stanowiły środki EFRROW. Wskazał, że Polska skorzystała z możliwości transferów między filarami WPR, co wymagało elastycznego zarządzania oraz zwiększenia krajowego współfinansowania.

Następnie, przedstawił wyniki realizacji programu. Złożono 8,8 mln wniosków, zawarto ponad 8,4 mln umów, a wsparcie objęło ponad 1,3 mln beneficjentów. Kontraktacja osiągnęła poziom 80,3 mld zł, co odpowiada 100% dostępnego limitu, natomiast płatności wyniosły 77,6 mld zł, czyli 96,4% limitu. W celu zapewnienia pełnego wykorzystania budżetu zastosowano szereg ułatwień, w tym wydłużenie terminów składania wniosków o płatność, możliwość wprowadzania zmian w biznesplanach oraz dokonanie ostatniej realokacji środków zatwierdzonej przez Komisję Europejską 25 listopada 2025 r. Przesunięto 254 mln euro między działaniami,

co pozwoliło wzmocnić konkurencyjność sektora rolno-spożywczego oraz podnieść ambicje środowiskowo-klimatyczne programu. Szczególny nacisk położono na zwiększenie alokacji na instrumenty finansowe (o ponad 149 mln euro) oraz działania środowiskowe, w tym M08 i M10.

Przedstawił również efekty rzeczowe programu. W ramach PROW wybudowano 6,6 tys. budynków produkcyjnych, przebudowano 5,1 tys., zakupiono 166 tys. sztuk sprzętu, w tym 16 tys. ciągników. Wsparto 48 tys. gospodarstw w ramach działań modernizacyjnych, utworzono 13,5 tys. nowych przedsiębiorstw, zrealizowano 759 km ścieżek rowerowych i 978 km szlaków turystycznych. Działania rolno-środowiskowe objęły 1,78 mln hektarów. Podkreślił, że ostateczny termin kwalifikowalności wydatków upływa 31 grudnia 2025 r., natomiast pełne rozliczenie z Komisją Europejską zostanie zakończone w 2027 r. Zwrócił również uwagę, że dzięki elastycznemu zarządzaniu, współpracy z Komisją Europejską oraz zaangażowaniu instytucji wdrażających, udało się osiągnąć pełne wykorzystanie środków i zrealizować kluczowe cele programu, co znacząco przyczyniło się do rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Po przedstawieniu prezentacji, głos zabrał **Pan Dyrektor Paweł Ściański**, który podkreślił, że przedstawione w prezentacji informacje obejmowały najważniejsze aspekty wieloletniego procesu realizacji programu, który Komitet i instytucja zarządzająca wspólnie nadzorują od samego początku. Zaznaczył, że chociaż program wchodzi w końcową fazę, to wciąż pozostaje wiele pracy zarówno po stronie instytucji zarządzającej, Komisji Europejskiej, jak i agencji płatniczej, aby właściwie sfinalizować wdrażanie PROW i zapewnić pełne wykorzystanie środków. Podkreślił, że pełna absorpcja funduszy jest traktowana jako kwestia priorytetowa i element, do którego wszystkie zaangażowane instytucje dążą. W dalszej części Pan Dyrektor Paweł Ściański podziękował członkom Komitetu za dotychczasową współpracę, otwartość na argumenty, zaangażowanie oraz gotowość do merytorycznych dyskusji. Zwrócił uwagę, że choć nie zawsze panowała pełna zgodność w szczegółach, to ostateczne efekty działań są widoczne, a wspólna praca przyniosła wymierne rezultaty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa. Zapowiedział kontynuację prac Komitetu, wskazując, że kolejne posiedzenie odbędzie się w przyszłym roku w celu przyjęcia sprawozdania rocznego. Podkreślił, że na podsumowanie całości programu przyjdzie jeszcze czas. Następnie otworzył dyskusję i zachęcił uczestników do zgłaszania opinii i komentarzy.

Jako pierwszy głos zabrał **Pan dr Roman Izdebski** - przedstawiciel Polskiej Izby Technologii i Wyrobów Naturalnych, który w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na skalę restrukturyzacji małych gospodarstw, wskazując, że 69 tys. beneficjentów jest liczbą niewielką w porównaniu do ogólnej liczby gospodarstw (ok. 1,2–1,3 mln). Podobną ocenę odniósł do grup producentów – 772 grupy to, jego zdaniem, nadal „kropla w morzu” wobec potrzeb i struktury rolnictwa. Wskazał również, że 48 tys. beneficjentów modernizacji jest liczbą ograniczoną w odniesieniu do ogólnej populacji gospodarstw. Podkreślił również, że największa część środków została przeznaczona na płatności ONW, które określił jako wsparcie „pasywne”, niewpływające w sposób bezpośredni na dochodowość gospodarstw. W tym kontekście zapytał, czy instytucja zarządzająca (MRiRW) dysponuje wskaźnikami obrazującymi wpływ PROW na dochody rolników, podkreślając, że aktualne protesty rolników świadczą o powszechnym poczuciu niedostatecznej rentowności produkcji. Zwrócił uwagę na rosnącą liczbę osób odchodzących z rolnictwa oraz zagrożenie dla stabilności sektora.

Przywołał także analizy historyczne i międzynarodowe, które wskazywały na ryzyko zaniku dużej części gospodarstw w Polsce. Podkreślił również niesprawiedliwość warunków akcesji – w jego ocenie polscy rolnicy zostali objęci zbyt długim okresem wyrównania dopłat przy jednoczesnej niższej konkurencyjności ekonomicznej. Pan Roman Izdebski zaapelował, aby przy pracach nad nowymi wieloletnimi ramami finansowymi od 2028 r. podjąć próbę zasadniczej zmiany podejścia. Zwrócił uwagę na nadmierną biurokrację i brak spójnej krajowej strategii rozwoju rolnictwa. Zaproponował, aby podstawowym celem polskiej polityki rolnej była produkcja wystarczającej ilości żywności wysokiej jakości oraz zapewnienie rolnikom stabilnej dochodowości. Wyraził przekonanie, że dotychczasowe instrumenty nie realizują tych zadań w sposób satysfakcjonujący. W swojej wypowiedzi zwrócił także uwagę na niespójność polityki unijnej, w tym na przykład jednoczesne promowanie koncepcji „od pola do stołu” i prowadzenie negocjacji handlowych takich jak umowa z Mercosur, co określił jako sprzeczne i niezrozumiałe z punktu widzenia ochrony europejskiego rolnictwa. Na zakończenie swojej wypowiedzi, podkreślił, że jego refleksje mają charakter krytyczny, ale wynikają z troski o przyszłość polskiego rolnictwa oraz możliwości jego rozwoju po 2028 r.

W odpowiedzi, **Pan Dyrektor Paweł Ściański**, przypomniał, że łączna liczba gospodarstw objętych restrukturyzacją i modernizacją wynosi ok. 120 tys., z czego ok. 70 tys. stanowiły gospodarstwa małe, a ok. 48 tys. – gospodarstwa modernizowane. Wskazał, że były to dwie różne grupy, odpowiadające odmiennym warunkom dostępu i sytuacji ekonomicznej. Zauważył przy tym, że odniesienie tych 120 tys. do ogólnej liczby 1,2 mln beneficjentów PROW jest nieadekwatne, ponieważ wśród ogółu znajdują się także gospodarstwa bardzo małe, niekwalifikujące się do działań inwestycyjnych, oraz gospodarstwa największe, które świadomie wyłączone ze wsparcia modernizacyjnego w formie dotacji. Odnosząc się do kwestii organizacji producentów, podkreślił, że problem słabego zrzeszania rolników nie wynika z poziomu wsparcia, gdyż Polska zastosowała najbardziej korzystne stawki dopuszczalne przepisami UE. Pomimo tego rolnicy nie wykazywali w wystarczającym stopniu gotowości do konsolidacji, choć – jak zaznaczył – jest to kluczowe dla wzmocnienia pozycji sektora w warunkach konkurencji na rynku europejskim i globalnym. W odpowiedzi na pytania dotyczące dochodów rolników dyrektor Paweł Ściański poinformował, że według analiz ekspertów, płatności bezpośrednie w 2025 r. stanowiły ok. 21–22% dochodu rolniczego. Wskazał również, że duży udział płatności ONW jest naturalnie związany z dużym obszarem tych terenów w Polsce, a wsparcie to pełni funkcję rekompensacyjną oraz stabilizującą dochody w regionach o mniej korzystnych warunkach gospodarowania.

Przechodząc do kwestii nowej perspektywy finansowej po 2028 r., dyrektor Paweł Ściański zauważył, że choć Komisja Europejska przedstawiła już ogólne założenia, są one dopiero w początkowej fazie dyskusji. Zmiany dotyczą głównie sposobu wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej, natomiast zakres działań planowanych do realizacji pozostaje zbliżony. Jednocześnie podkreślił, że stanowisko Polski konsekwentnie akcentuje konieczność zapewnienia odpowiednio wysokiego budżetu WPR. Wskazał na rolę bezpieczeństwa żywnościowego, doświadczenia kryzysowe ostatnich lat (pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie i zakłócenia łańcuchów dostaw) oraz potrzebę utrzymania dwufilarowej struktury polityki rolnej. Zaznaczył, że bardziej szczegółowe omawianie nowej perspektywy będzie możliwe na późniejszym etapie, gdy propozycje Komisji Europejskiej staną się bardziej precyzyjne.

Następnie oddał głos przedstawicielowi Komisji Europejskiej – **Panu Mariuszowi Safin**. Pan Mariusz Safin wyraził uznanie za współpracę przy ostatniej zmianie Programu, która dzięki wzajemnemu zrozumieniu znalazła pozytywne przyjęcie w Komisji. Podkreślił, że Komisja przeprowadzi ocenę wykonania celów programu i stopnia ich realizacji. Z danych Komisji wynika, że Polska nie powinna mieć istotnych problemów z osiągnięciem założeń do końca 2025 r., a Komisja deklaruje wsparcie w tym procesie. Odnosząc się do sprawozdania rocznego, przypomniał, że termin jego złożenia przypada na 30 czerwca 2026 r. za rok 2025, i poprosił o wcześniejsze informacje o planowanym terminie przestania, co ułatwi planowanie pracy Komisji. W kwestiach finansowych zauważył, że absorpcja środków jest wysoka – według danych Komisji wynosi 94,64%, a kontraktacja 100%. Wyraził uznanie za tempo realizacji płatności (97,5% wypłaconych), wskazując jednocześnie na konieczność zakończenia wszystkich wypłat do 31 grudnia 2025 r. i zapytał o ewentualne ryzyko umorzenia funduszy.

Na koniec poruszył temat oceny ex post programu, wskazując, że jest ona odrębna od raportu rocznego. Poprosił o informacje o harmonogramie prac nad tą ewaluacją i podkreślił, że wyniki powinny posłużyć nie tylko do poprawy bieżącego wdrażania Planu Strategicznego, ale także do wniosków przy tworzeniu nowego okresu programowania.

Następnie **Pan Dyrektor Paweł Ściański** w odniesieniu do pytania o termin przedłożenia sprawozdania rocznego za 2025 r. poinformował, że zgodnie z dotychczasową praktyką, najwcześniejszy możliwy termin to druga połowa czerwca 2026 r. Jeśli dokument będzie gotowy wcześniej, zostanie to odpowiednio wcześniej zakomunikowane. Sprawozdanie musi zostać przyjęte przez Komitet Monitorujący. Ponadto, odnosząc się do harmonogramu oceny ex post, wskazał, że część prac już trwa, a dla pozostałych prowadzone są przygotowania przetargowe. Prace zostały podzielone na części wymagające zaangażowania różnych ekspertów. Zakończenie oceny planowane jest do końca 2027 r. W kwestii ryzyka tzw. *decommitment* poinformował, że nie przewiduje ryzyka utraty środków w Polsce. Zakłada się wykorzystanie 100% środków do 31 grudnia 2025 r., co pozwoli zadeklarować pełne wykonanie programu.

Na zakończenie przekazał głos przedstawicielowi Komisji Europejskiej, Panu **Mariuszowi Lęgowskiemu**, który zwrócił uwagę, że w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich wprowadzono 18 zmian, natomiast w Planie Strategicznym – 5. Podkreślił, że oba dokumenty należy traktować jako „żywe”, wymagające elastycznego reagowania na zmiany sytuacji dochodowej oraz uwarunkowania makroekonomiczne. Dodał, że obecne uproszczenia mają na celu dalsze usprawnienia w przyszłości. Podziękował za dotychczasową współpracę przy wprowadzaniu zmian i zaznaczył, że niektóre mechanizmy, m.in. dotyczące zalesień i części płatności rolno-środowiskowych, będą kontynuowane. Wskazał na konieczność monitorowania efektów wdrażania – zarówno inwestycyjnych, jak i dotyczących kompetencji miękkich. Przypomniał, że wszystkie cele muszą zostać osiągnięte do końca roku, oraz poprosił o korzystanie z drugiego aneksu wytycznych, dotyczącego analizy wdrażania. Następnie głos zabrał **Pan Wojciech Styburski** - przedstawiciel Polskiej Izby Technologii i Wyrobów Naturalnych, który podziękował dyrektorom oraz całemu zespołowi za przychylność oraz wysłuchanie potrzeb rolników i doradców. Podkreślił, że dzięki licznym konsultacjom udało się wydłużyć terminy i możliwości rozliczania wniosków o płatność, co pozwoliło wielu rolnikom dokończyć inwestycje i skutecznie je rozliczyć. Zaznaczył, że przedsięwzięcia zakończyły się pozytywnie i będą służyć rozwojowi polskiej wsi oraz zwiększeniu konkurencyjności.

Podziękował za podjęcie tematu efektywności współpracy i integracji producentów. Wskazał, że zmiany wprowadzone w ramach ewaluacji Planu Strategicznego 2023–2027 wzmocniają możliwości tworzenia bardziej konkurencyjnych i ekonomicznych organizacji producentów. Zgłosił także, wniosek o uwzględnienie w nowej Wspólnej Polityce Rolnej wsparcia dla organizacji producentów również w sektorach innych niż owoce i warzywa. Podkreślił znaczenie oddolnej integracji rolników, opartej na modelach spółdzielczych, która umożliwia budowanie silnych powiązań poziomych i pionowych – od produkcji po przetwórstwo i dystrybucję. Zwrócił uwagę, że jest to alternatywa wobec rozwijającej się integracji odgórnej, realizowanej przez korporacje, w której rolnicy nie są realnymi beneficjentami. Na zakończenie podziękował dyrektorom, Komisji Europejskiej i członkom Komitetu Monitorującego za współpracę oraz pozytywne efekty wspólnych działań.

Następnie **Pan Dyrektor Paweł Ściański** przypomniał, że na etapie tworzenia struktury Komitetu Monitorującego, pojawiały się wątpliwości co do odpowiedniej reprezentacji, ale obecnie członkowie Komitetu sami potwierdzają właściwość tego doboru. Podkreślił, że Komitet skupia przedstawicieli różnych środowisk, branż i sektorów, a jego członkowie są ważnymi partnerami dla ministerstwa. Wskazał, że Komitet pełni istotną funkcję opiniotwórczo-doradczą, a dzięki zaangażowaniu, wiedzy i doświadczeniu jego członków możliwe jest wypracowywanie adekwatnych rozwiązań dla rolników, obszarów wiejskich oraz rynków rolnych. Pan Dyrektor Paweł Ściański podziękował za aktywność i udzielaną pomoc, po czym zaproponował przejście do kolejnego punktu obrad.

III. Przedstawienie informacji nt. Krajowej Sieci obszarów Wiejskich.

Pani Aneta Sadowska, Naczelnik w Departamencie Pomocy Technicznej i Instrumentów Finansowych, przedstawiła informację na temat postępów i stanu wdrażania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Prezentacja poświęcona była podsumowaniu działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) w ramach Planu Operacyjnego na lata 2024–2025 oraz ogólnej realizacji Sieci od początku wdrażania do połowy 2025 roku. Plan operacyjny 2024–2025 obejmował okres półtora roku. W tym czasie swoje plany zakończyły 12 ośrodków doradztwa rolniczego, jeden samorząd województwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Łącznie zrealizowano 436 operacji o wartości ponad 44,8 mln zł, w tym 342 operacje własne i 94 w ramach Planu komunikacyjnego.

Działania KSOW obejmowały szeroki zakres tematów, w tym szkolenia i warsztaty dla doradców, aktywizację mieszkańców wsi, promowanie przedsiębiorczości, rolnictwa ekologicznego, pszczelarstwa, winiarstwa, agroleśnictwa, zdrowego żywienia oraz innowacyjnych technologii w rolnictwie. Podejmowano również tematy związane z zarządzaniem odpadami, odnawialnymi źródłami energii, krótkimi łańcuchami dostaw, smart villages, praktykami proekologicznymi, transformacją energetyczną, gospodarowaniem wodą, promocją produktów wysokiej jakości i aktywizacją młodzieży wiejskiej. Operacje były realizowane w różnych formach, m.in. szkoleń, warsztatów, seminariów, webinarów, konferencji, wyjazdów studyjnych, konkursów, publikacji, audycji, podcastów oraz wydarzeń masowych, takich jak targi i festyny. Adresatami działań byli rolnicy, mieszkańcy wsi, przedsiębiorcy, doradcy, przedstawiciele nauki, LGD, samorządy, organizacje rolnicze, uczniowie szkół rolniczych, koła gospodyń wiejskich oraz właściciele gospodarstw agroturystycznych.

W ramach Planu komunikacyjnego zorganizowano liczne konferencje i szkolenia, wyemitowano około 340 programów i spotów w mediach, opublikowano ponad 110 artykułów, przygotowano broszury informacyjne, zorganizowano ponad 60 stoisk informacyjnych, udzielono ponad 75 tys. informacji w punktach informacyjnych oraz odnotowano około 190 tys. odwiedzin stron internetowych. Analizy pokazują rosnącą rolę narzędzi internetowych i mediów społecznościowych oraz wzrost liczby działań związanych z zakończeniem perspektywy PROW 2014–2020 i rozpoczęciem Planu Strategicznego WPR 2023–2027.

Od początku działania KSOW, tj. od 2014 roku do połowy 2025 roku, zrealizowano ponad 6 tys. operacji o łącznej wartości ponad 322 mln zł, obejmujących operacje własne, partnerskie oraz działania w ramach Planu komunikacyjnego.

Pan Paweł Ściański podziękował za syntetyczną i treściwą informację dotyczącą działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Podkreślił, że aktywności KSOW były i są kluczowe zarówno dla poprawy jakości wdrażania wsparcia, jak i dla efektywnego wykorzystania dostępnych środków. Zaznaczył, że dobre praktyki inspirują, a budowanie sieci kontaktów i relacji znacząco usprawnia współpracę oraz realizację działań. Dlatego też szczegółowe informacje dotyczące tego obszaru są regularnie przedstawiane na posiedzeniach Komitetu.

Po zakończonej prezentacji Pan Dyrektor Paweł Ściański otworzył dyskusję oddając głos Panu Romanowi Izdebskiemu.

Pan Roman Izdebski zwrócił uwagę, że przedstawiona prezentacja pokazuje duży potencjał szkoleniowy i informacyjny, jednak pojawia się pytanie, czy jest on właściwie ukierunkowany. Zapytał, czy w ramach szkoleń przekazywane były treści dotyczące biologizacji rolnictwa. Podkreślił, że mimo szerokich prac nad tym zagadnieniem, również z udziałem Ministerstwa Rolnictwa i Ministerstwa Finansów, temat ten nie pojawia się w prezentowanych działaniach, podczas gdy rolnictwo ekologiczne zostało uwzględnione. Zwrócił uwagę, że kwestia jakości żywności ma kluczowe znaczenie dla zdrowia społeczeństwa, a w debacie publicznej temat ten bywa pomijany. Podkreślił, że bezpieczeństwo żywnościowe to nie tylko produkcja i dostępność, ale także wpływ żywności na zdrowie. W tym kontekście biologizacja rolnictwa oraz rozwój rolnictwa ekologicznego są, jego zdaniem, niezbędne. Zauważył, że działania publiczne często koncentrują się na skutkach (np. budowie szpitali onkologicznych), zamiast na przyczynach, do których należy również jakość żywności. W zakończeniu zapytał, dlaczego temat biologizacji nie został uwzględniony w działaniach szkoleniowych i jak planuje się szkolić rolników, by większą wagę przykładali do naturalnych metod produkcji, a nie do nawozów sztucznych i pestycydów.

Pani Aneta Sadowska odnosząc się do zadanych pytań przez Pana Romana Izdebskiego, poinformowała, że trudno jednoznacznie stwierdzić, czy konkretny temat wskazany przez pytającego został zrealizowany, ponieważ liczba przeprowadzonych szkoleń była bardzo duża. Podkreśliła, że szkolenia dotyczące jakości żywności są regularnie prowadzone przez ośrodki doradztwa rolniczego oraz inne jednostki wspierające sieć. Zaznaczyła, że tematyka szkoleń wynika bezpośrednio z zapotrzebowania zgłaszanego przez rolników lub lokalne grupy, a ośrodki starają się odpowiadać na te potrzeby. Wskazała, że jeśli pojawi się zapotrzebowanie na temat biologizacji rolnictwa, takie szkolenia mogą zostać zorganizowane.

Wypowiedź Pani Anety Sadowskiej została uzupełniona przez **Pana Dyrektora Pawła Ściańskiego**, który przypomniał, że rolnictwo ekologiczne jest jednym z instrumentów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. W tym zakresie, oprócz działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, prowadzone były również działania związane z transferem wiedzy, w tym szkolenia i doradztwo dla rolników. Podkreślił, że szkolenia te obejmowały nie tylko zachęcanie do udziału w programach wsparcia, lecz także merytoryczne aspekty korzyści wynikających z prowadzenia rolnictwa ekologicznego.

Następnie, ponownie głos zabrał **Pan Roman Izdebski**, który powrócił do kwestii działań w Ministerstwie Finansów, wskazując na krajowe inteligentne specjalizacje, w których biologizacja rolnictwa została wprowadzona jako jedno z podstawowych kryteriów przy udzielaniu dotacji. Podkreślił, że rolnictwo i jakość żywności są obecne w licznych analizach i metaanalizach prowadzonych w Polsce, a biologizacja jest tam uwzględniana. Zwrócił uwagę, że nadal nie dostrzega się jej w działaniach.

Pan Dyrektor Paweł Ściański zwrócił uwagę, na to, że ze względu na spotkanie online nie wszyscy pracownicy ministerstwa są obecni na sali. Stwierdził, że uwaga zostanie odnotowana i rozważona w formie komentarza.

Następnie zaprosił do dyskusji przedstawiciela Komisji Europejskiej, **Pana Mariusza Safina**, który zaznaczył, że przedstawiona prezentacja dobrze ukazuje wkład Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w rozwój społeczności rolników i społeczności wiejskich. Wskazał, że ważne jest przyjrzenie się результатам działań sieci, w tym ich efektywności i trwałości. Zauważył, że działania sieci mają charakter „miękki”, co utrudnia ich ocenę w tradycyjny sposób (np. poprzez realizację inwestycji), jednak jest to istotne, aby nie wydawać środków na działania nieefektywne. Pan Mariusz Safin zaproponował wprowadzenie systemu informacji zwrotnej od beneficjentów, który pozwoliłby ocenić, czy działania sieci były pomocne oraz jakie elementy mogłyby być wprowadzone lub poprawione. Podkreślił, że taki mechanizm umożliwiłby modyfikowanie działań oraz lepsze ukierunkowanie informacji i szkoleń. Wskazał także, że system informacji zwrotnej mógłby pomóc w zgłaszaniu przez beneficjentów tematów, które ich zdaniem powinny zostać uwzględnione w działaniach sieci.

Podsumowując powyższą wypowiedź, głos zabrał **Pan Dyrektor Paweł Ściański** informując, że ocena skuteczności działań informacyjno-promocyjnych KSOW jest dokonywana na bieżąco. Zaznaczył, że instytucja zarządzająca reaguje na nowe kanały dystrybucji informacji oraz analizuje ich efektywność. Podkreślił, że zarówno ocena skuteczności, jak i efektywności realizacji KSOW będą również przedmiotem oceny ex post, w której planowane jest poświęcenie osobnego rozdziału tej tematyce. Podziękował za zwrócenie uwagi na ten ważny temat i poinformował, że po zakończeniu oceny ex post zostanie przedstawiona syntetyczna, zbiorcza informacja. Następnie przekazał głos **Panu Ryszardowi Czaickiemu** - przedstawicielowi izb rolniczych, wskazanego przez Krajową Radę Izb Rolniczych.

Pan Ryszard Czaicki zgłosił problem związany z brakiem możliwości składania przez izby rolnicze projektów do Urzędów Marszałkowskich, co było możliwe do 2024 r. Dzięki temu izby realizowały wiele małych, praktycznych i bardzo potrzebnych projektów – m.in. z zakresu małego przetwórstwa, zagród edukacyjnych, tradycyjnych zawodów, rękodzieła oraz zajęć aktywizujących młodzież i seniorów oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Projekty te cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców. W 2024 r. środki zostały podzielone między Urzędy Marszałkowskie i Ośrodki Doradztwa Rolniczego, przez co izby utraciły możliwość

aplikowania o wsparcie. Zaapelował o przywrócenie tej możliwości, podkreślając, że izby są silnie zakorzenione lokalnie i najlepiej znają regionalne potrzeby.

Do przekazanego apelu Pana Czaickiego, odniosła się **Pani Aneta Sadowska**, która wyjaśniła, że izby nadal mogą realizować projekty, jednak zmieniła się forma ich zgłaszania. Obecnie nie funkcjonuje już konkurs dla partnerów. Aby zrealizować operację, należy zarejestrować się jako partner na stronie KSOW+ oraz nawiązać współpracę z jednostką wsparcia sieci – Urzędem Marszałkowskim lub Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Po przedstawieniu pomysłu projekt może być zrealizowany wspólnie z wybraną jednostką.

Ponownie głos zabrał **Pan Ryszard Czaicki**, który wskazał na trudności w realizacji projektów szkoleniowych wynikające z faktu, że Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Urząd Marszałkowski wykorzystują środki głównie na własne działania. Utrudnia to współpracę i ogranicza możliwość wdrażania zewnętrznych inicjatyw. Podkreślił, że szczególnie szkoda niewielkich, a bardzo efektywnych projektów o wartości 7–8 tys. zł, obejmujących m.in. cykle warsztatów. Zwrócił uwagę, że współpraca partnerska bywa w tej sytuacji trudna, mimo podejmowanych prób.

Pani Aneta Sadowska podziękowała za przekazane informacje, zaznaczając, że wcześniej ich nie posiadano. Poinformowała, że obecnie w KSOW+ operacje realizowane są we współpracy z partnerami.

IV. Sprawy różne i zakończenie posiedzenia.

Ostatnim punktem posiedzenia KM PROW 2014 – 2020 były sprawy różne.

Pan Paweł Ściański udzielił głosu **Panu Romanowi Izdebskiemu**, który zaapelował do przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa o konieczność przeanalizowania i przemodelowania ram finansowych oraz Programu Działań po 2028 r. Podkreślił, że obecny podział środków unijnych jest – jego zdaniem – niekorzystny dla Polski. Wskazał również na potrzebę ograniczenia liczby operacji i biurokracji, które obciążają system, a jednocześnie nie przynoszą oczekiwanych efektów, co w jego ocenie przyczyniło się do zaniku wielu gospodarstw rolnych. Zwrócił uwagę na brak spójnej, syntetycznej strategii rozwoju rolnictwa, nadmierny poziom biurokracji oraz dysproporcje w podziale środków między dużymi, a małymi gospodarstwami. Podkreślił znaczenie rolnictwa opartego na naturalnych technologiach, które – jak wskazał – bywa bardziej odporne na kryzysy środowiskowe. Zwrócił uwagę na kwestie związane z jakością żywności, stosowaniem pestycydów oraz skutecznością instytucji odpowiedzialnych za nadzór. Apelowł o powrót do fundamentalnych priorytetów, w tym poprawy dochodowości rolników, jakości żywności oraz rzeczywistego zrównoważenia rozwoju. Wezwał do stworzenia hierarchii działań, która uporządkuje cele i uprości realizację polityki rolnej. W podsumowaniu podkreślił konieczność refleksji nad kondycją rolnictwa i zdrowiem społeczeństwa, wskazując, że obecny kierunek działań wymaga zdecydowanej korekty.

Do wypowiedzi Pana Romana Izdebskiego, kwestionujących jakość polskiej żywności, odniósł się **Pan Dyrektor Paweł Ściański**, który podkreślił, że polscy rolnicy produkują żywność najwyższej jakości, zgodnie z rygorystycznymi normami i standardami. Zaznaczył, że obarczanie rolników odpowiedzialnością za choroby cywilizacyjne jest nieuprawnione, a ta tematyka wykracza poza zakres prac Komitetu Monitorującego. W swojej wypowiedzi sprostował również zarzut braku strategii dla rolnictwa i obszarów wiejskich, wskazując na obowiązującą do 2030 r. Strategię Zrównoważonego Rolnictwa, Rybołówstwa i Obszarów Wiejskich.

Na zakończenie Pan Dyrektor Paweł Ściański podziękował uczestnikom za aktywność i współpracę oraz zapowiedział kolejne posiedzenie Komitetu Monitorującego w połowie przyszłego roku.

Protokół został sporządzony na podstawie zapisu audio z posiedzenia Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Warszawa, 4 grudnia 2025 roku